

## **Posudek vedoucího bakalářské práce – akademický rok 2014/2015**

**Autor:** Monika Šťastná    **Forma studia:** denní    **Obor:** Prezentace a ochrana kulturního dědictví

**Název práce:** Šlechtické znaky na kulturních památkách okresu v okrese Nový Bydžov

**Vedoucí BP:** doc. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

**Oponent BP:** PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.

Bakalářská práce Moniky Šťastné je zaměřena na inventarizaci šlechtických znaků dochovaných na kulturních památkách ve východočeském okrese Nový Bydžov, který existoval až do roku 1960. Autorka se současně snaží osvětlit širší historické, heraldické a stavební souvislosti jednotlivých nalezených znaků. Podařilo se jí nalézt a určit většinu znaků na stavebních památkách zhruba dvacítky obcí a dílčích lokalit novobydžovského okresu. Dominantní roli hraje z hlediska počtu nálezů město Chlumeck nad Cidlinou a jeho okolí. Nalezené znaky, které autorka popisuje a které také obrazově v práci dokládá, jsou výsledkem provedeného terénního výzkumu. Prvotní orientaci sice poskytla odborná literatura a její studium, ale vzniklý nálezový soubor je především zásluhou autorky.

Monika Šťastná upřednostnila ve struktuře práce geografický princip, tj. místo nálezu jako základní prvek pro členění práce. Výsledky průzkumu proto představila v dílčích kapitolkách věnovaných jednotlivým nálezovým místům – městům, obcím, loveckému zámečku, osamoceným stavbám a pomníkům, a to samostatně ve dvou okrscích vybraného okresu. Jejich pořadí se neřídí abecedním pořádkem, a autorka jeho princip ani nevysvětluje. V dílčích kapitolách jsou postupně podle obcí představeny stavby a památky s dochovanými znaky s uvedením údajů, blíže specifikujících nálezy. Jedná se o umístění památky (stavby, sochy, plastiky), dataci, materiál a popis erbu. V rámci toho jsou uvedeny základní údaje o investorovi, povětšinou spíše sporé (výjimkou je rod Kinských, kterému náleží celá jedna kapitola). Pro evidenci, představení a základní vyhodnocení šlechtických erbů ve vazbě na nálezové místo je uvedený způsob vhodný.

Práce obsahuje úvod se stručným vymezením cílů výzkumu, popisem sledované oblasti a výkladem obsahu práce, rozdělené do osmi kapitol. Šest z nich je zaměřeno na popis nalezených znaků podle regionu a místa nálezu (nejprve mikroregion Chlumecka, potom Novobydžovska). Městu Chlumci nad Cidlinou je pro velký výskyt znaků věnována samostatná kapitola. Dvě kapitoly komparují nalezené památky vždy samostatně v dílčích mikroregionech. Uvádějí celkový počet nálezů, převažující materiál, z nich jsou zhotoveny, jejich barevnost, podobu znaku (jednoduchý štít obvykle s korunkou nebo erb s veškerou heraldickou výbavou, charakter budov (světské, sakrální) a dobu původu. Připojeny jsou vždy rozsáhlé tabulky, které dané údaje zpřehledňují. V poslední kapitole jsou tyto poznatky porovnávány vzájemně především z hlediska počtu, původce (investora), doby vzniku, umístění a podoby znaku. Takto jsou pojaty především čtyři barevně provedené grafy, text klade důraz především na porovnání původců znaků. Tuto kapitolu fakticky doplňuje závěr práce, který stručně, ale vcelku s nadhledem pojmenovává základní poznatky získané výzkumem.

Připojen je seznam odborné literatury a obsáhlý soubor obrazových příloh s fotografiemi nalezených erbů. Orientaci v přílohách umožňuje seznam obrázků, číselné označení je také důsledně vloženo do textu. Příloh je celkem 62. Některé z fotografických obrázků zdařile prezentují kulturní a estetickou kvalitu erbovnicích památek.

Vzhledem k tomu, že téma práce představuje novou podobu kulturně historického výzkumu, jenž zatím nemá dostatečně ujasněné parametry zkoumání, je pochopitelné, že

práce má ještě rysy určité nedokonalosti. Jedná se zatím o čtvrtou práci tohoto typu. Teprve další výzkum umožní upřesnit metodický postup pro nové výzkumy tohoto typu v jiných okresech. Ze shromážděných údajů vcelku jasně vyplývá, že dochované znaky patří především šlechtickým stavebníkům, investorům a pohřbeným šlechtickým osobám, dále je určen počet znaků a památek, na nichž se erby dochovaly, provedeno časové zařazení podle staletí, popsán charakter budov se znaky. Zajímavá jsou zjištění o dominanci znaku hrabat a knížat Kinských na Chlumecku a značném počtu aliančních znaků (erb stavebníka a jeho manželky) na Novobydžovsku. U znaku Kinských lze přímo hovořit o plánovitém označování budov znakem rodu, obvykle v jednodušší podobě; vzniká potom dojem „firemní značky, symbolu, loga“. Pestrost nálezů znaků několika různých rodů v severní části bývalého okresu je správně přičítána rozdrobenému feudálnímu majetku. Větší počet rodů – na rozdíl od „nudného“ Chlumecka – je násoben také častým využitím typu aliančního znaku, zdvojnásobujícím počet rodů. Bylo však možné více zdůraznit fakt, že u znaků na Novobydžovsku se jedná spíše o erby drobné rytířské šlechty.

Bakalářská práce M. Šťastné jako celek potvrzuje snahu autorky vyrovnat se se zvoleným tématem a pojmut ho komplexně. Diplomátka se přitom nevyhnula některým nedostatkům a pochybením, které narušují jednodušší inventarizace. Především znaky, které patřily církevním institucím, neměly být do souboru zahrnuty, stejně tak v případě znaků nešlechtických osob. Dále autorka v úvodu zdůrazňuje, že ve výzkumu sledovala jen znaky v exteriéru s výjimkou znaků v kostele sv. Voršily v Chlumci nad Cidlinou. Snad to tak i je, přestože údaj na s. 47 u památky 5)I – b hovoří o umístění na západní stěně kaple. Pokud jde o erb na venkovní straně, mělo by se psát na západní zdi kaple; takto se zdá, že jde o interiér. V některých případech nebyly znaky určeny, bylo však možné více ověřovat získaná fakta. Například s pomocí dosud nepřekonaného kompendia kolektivu odborníků vedeného prof. E. Pochem o kulturních památkách Čech, které M. Šťastná používala, ale ne důsledně. Podle něho by některé datace uváděné v práci měly být jiné (u památky 3)IV – datum 1706, podle Pocheho 1730; 9)I – datum 1870, podle Pocheho 1748). Je škoda, že se také nepodařilo určit všechny šlechtické znaky; zdá se však, že autorka vyčerpala základní možnosti pro jejich dešifrování.; další výzkum by si vyžadoval větší zkušenosti a znalosti dílčí kunzistorické literatury. Nalezl jsem také dílčí věcně nesprávná tvrzení nebo opomenutí. Tak přestavba zámečku nemohla být na počátku 19. století provedena v novorenesančním stylu (s. 32). Rašínové z Rýzmburka měli vskutku na štítě třmen, což je v textu řečeno, ale v poznámce dole je nesprávně zmíněna podoba zvonu (s. 52). Co je termín *helmolmivní*? Jedná se asi o překlep, ale poněkud směšný (s. 42). U památek 6 a 7 ve městě Chlumci chybí adresa objektu. V obsahu práce chybí uvedení závěru a seznamu literatury. Pro členění v rámci podkapitol je používáno římské číslování. Nic proti tomu, ale nelze číslovat, jde-li pouze o jednu položku.

O stylistické a gramatické podobě práce by se vcelku dalo říci, že je na slušné úrovni, ale neplatí to úplně. Kromě několika menších stylistických nejasností (s. 39 nahoře) jsou to především v některých partiích gramatické chyby. Jedná se o nesprávné koncovky v přičestí minulém – správně *Hlušice patřily Martinicům* na s. 44, či na s. 63 *rodům, které působily*; psaní velkých písmen ve slovech *československý stát* a *český stát* na s. 43 – pouze malé písmeno, nikoliv velké, protože se nejedná o oficiální název státu; dále chlumecké panství, nikoliv Chlumecké panství – s. 17; řád benediktinů s malým b – s. 64; špatné skloňování heraldických termínů – *routa*, takže s třemi routami (s. 49 a 50), a kosým pruhem, nikoliv kosím (s. 49). Často chybějí pádové koncovky u slov (s. 24, 43, 50 a 64), anebo jsou nesprávné – jediné *Karlovy koruny*, nikoliv *Karlovi koruny* – s. 22, pozn. 49; či na s. 44 je celé jméno Marie Františka hraběnky z Wolfthalu v nesprávném pádu. Nedobře vypadá hned trojí podoba příjmení Kuča; tento autor je uváděn i jako Kuca nebo Kůča. Laik nebude vědět, která varianta je ta správná.

Závěrem bych rád přes všechny výtky pochválil snahu o pečlivost a systematicčnost průzkumu terénu, jehož rozsah si z hlediska počtu nálezových míst vynucoval značné množství času, pozornosti i finančních nákladů. V každém případě oceňuji poctivou snahu zadané téma co nejlépe zpracovat. Mohu proto konstatovat, že Monika Šťastná zvládla nároky kladené na závěrečnou práci v bakalářském studijním oboru *Prezentace a ochrana kulturního dědictví*. Doporučuji proto předloženou bakalářskou práci k obhajobě. Práci hodnotím stupněm .....

V Praze 13. srpna 2015

doc. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.